

PREGĂTIREA SPECIALIȘTILOR ÎN MEDICINĂ SPORTIVĂ – REALITĂȚI ȘI PERSPECTIVE

Nicolae Jelamschi¹, Svetlana Nichita², Alina Ferdohleb³

¹director adjunct, Departamentul Analiză și Planificare a Resurselor Umane în Sănătate, Centrul Național de Management în Sănătate (CNMS)

²șef Observator Național Resurse Umane în Sănătate, (CNMS)

³șef Centru de Dezvoltare a Resurselor Umane în Sănătate, (CNMS)

Abstract

Medicina sportivă este o specialitate recunoscută în majoritatea țărilor și pregătirea specialiștilor în domeniu este reglementată la nivel internațional prin specializarea postuniversitară prin rezidențiat cu durata de 4 ani, cât și subspecializare a specialiștilor din alte domenii cu durata de cel puțin 2 ani. În Republica Moldova formarea specialiștilor în medicina sportivă se efectuează prin studii postuniversitare de secundariat clinic (subsPECIALIZARE din Medicina internă) cu durata de studii de 2 ani. Cu toate acestea, în Republica Moldova există impedimente în formarea specialiștilor în medicina sportivă, care necesită a fi soluționate.

Cuvinte cheie: medicina sportivă, instruire, asigurare, specializare

Summary

The specialty Sports Medicine is a recognized one in most countries and specialists training are governed internationally by four years training course, as well as in some countries Sports Medicine is a subspecialty at least two years training. In Moldova training of specialists in Sports Medicine is carried out by two years postgraduate training course as subspecialty. However, in Moldova there are obstacles in the training of specialists in Sports Medicine that needs to be solved.

Keywords: Sports Medicine, training, specialists

Introducere

Medicina sportivă este un domeniu al medicinei, activitatea căreia este îndreptată spre menținerea și fortificarea sănătății, prevenirea și tratamentul patologiilor, de asemenea sporirea eficacității procesului de antrenament a persoanelor care practică cultura fizică și sportul.

În Republica Moldova, crearea și dezvoltarea serviciului de medicină sportivă își are începutul în perioada postbelică, când prin ordinul Ministerului Sănătății din RSSM nr. 908 §1 din 20.10.1947 a fost fondat serviciul de medicină sportivă din RSSM.

Este evident faptul, că drept bază de formare a disciplinei medicale, a formării specialiștilor și a reglementării activității a servit modelul sovietic, care își are începutul în anii 1923-1924 în timpul activității în funcție de comisar al poporului în sănătate a lui Nikolai Semashko, care a contribuit mult la organizarea serviciului.

Începând din anii 1923, la baza Institutului de Stat de Educație Fizică din or. Moskova își începe activitatea prima Catedră de control medical (redenumită ulterior în Catedra de gimnastică curativă și control medical), care introduce în programul de învățământ cursuri și lecții practice în patologia sistemică, gimnastica curativă, masaj, fizioterapie și traumatologie sportivă.

Așadar, în conformitate cu experiența acumulată și cerințele internaționale în domeniu, serviciul de medicină sportivă din Republica Moldova realizează activități de specialitate privind controlul medical al sportivilor și asigurarea servicii de medicină sportivă populației (servicii medicale esențiale, servicii medicale extinse și servicii medicale adiționale), pentru orice persoană implicată în sportul de performanță sau sportul pentru toți/sportul pentru sănătate.

Conform datelor, în Republica Moldova sunt înregistrați 129660 sportivi cu diferit nivel de pregătire, vârstă și gen. Ministerul Tineretului și Sportului are înregistrate peste 60 de federații sportive cu un număr total de aproximativ 2200 de sportivi, membri ai Loturilor Naționale și Olimpice.

Pentru a face față cerințelor profesionale menționate anterior și a asigura o calitate acceptabilă a asistenței medicale, serviciul de medicină sportivă, nu în ultimul rând, are nevoie de un personal medical diversificat, bine instruit, cu scopuri și obiective clar formulate, cu posibilități de formare profesională și dezvoltare continuă a cunoștințelor.

Pregătirea specialiștilor la nivel UE

Principii de bază

Există o legătură directă între activitatea fizică și sănătate – activitatea fizică este esențială pentru menținerea unui nivel bun al sănătății și calității vieții. Activitatea fizică influențează pozitiv sistemele musculo-scheletal, cardiovascular, respirator, hormonal, imunologic, hematologic, neurosensoric, gastrointestinal etc. De asemenea, exercițiile fizice diminuează apariția factorilor de risc pentru sănătate, așa ca obezitatea, diabetul tip 2, osteoporoza, hipertensiunea arterială, boala coronariană etc.

Toate acestea fiind spuse, concludem, că medicina sportivă este o disciplină clinică și academică multidisciplinară, care implică promovarea sănătății pentru populația generală prin stimularea practicării activității fizice și sportului pe de o parte, și diagnosticul, tratamentul, prevenirea și reabilitarea în urma accidentărilor sau afecțiunilor legate de activitatea fizică, exerciții și sport la toate nivelele pe de altă parte.

Atenția sporită asupra medicinei sportive este menținută și din cauza implicării politicului în evenimentele sportive de nivel internațional și creării unei atmosfere de implicare în sport a business-ului, nu totdeauna în beneficiul sportivilor.

Medicul sportiv activează într-o echipă integrată, compusă din medici specialiști, antrenori, masori, cercetători, nutriționiști, psihologi, atleți și alți specialiști. Ținând cont de cunoștințele sale și experiența clinică, specialistul în medicina sportivă

trebuie considerat drept conducătorul acestei echipe multidisciplinare, care trebuie să coordoneze și să planifice toate activitățile unui sportiv în dependență de starea lui de sănătate în așa fel, ca sănătatea să fie primar.

Formarea specialiștilor în medicina sportivă

La specializarea în Medicina sportivă pot aplica doar deținătorii a diplomei de studii medicale de bază (universitare), în corespundere cu cerințele naționale a țărilor membre a UE.

Astfel, **specializarea prin rezidențiat** poate dura cel puțin 4 ani pentru a obține competențe particulare și titlul de „medic medicina sportivă”. În UE următoarele țări au program de studii postuniversitare prin rezidențiat în medicina sportivă: Bulgaria, Cehia, Marea Britanie, Finlanda, Olanda, Irlanda, Italia, Letonia, Portugalia, România, Spania, Slovenia și Malta.

La aceste țări se adaugă și Belarus, Bosnia & Herzegovina, Georgia, Rusia, Serbia, San Marino, Turcia, Macedonia, Ucraina - țări care nu sunt membre a UE, dar indică un program de studii postuniversitare (specializare) în medicina sportivă.

Subspecializare în medicina sportivă (efectuarea unei instruirii suplimentare) a unui medic specialist în alt domeniu a medicinei, cu durata nu mai puțin de 2 ani, este prezentă în următoarele țări a UE: Austria, Belgia, Franța, Germania, Luxemburg, Ungaria, Polonia și Slovacia. Alte țări cu program de subspecializare în medicina sportivă din regiune sunt: Andora, Armenia, Azerbaijan, Croația, Monaco, Republica Moldova și Elveția.

În conformitate cu cerințele *European Union of Medical Specialists* (Uniunii Europene a Specialiștilor în Medicină), cerințele pentru formarea specialiștilor în specialitatea „Medicina sportivă”, aprobate în octombrie 2007 sunt următoarele:

Curriculum în specialitatea „Medicina sportivă” este prevăzut pentru 4 ani de studii:

- 1 an minimum Medicina internă cu atenție deosebită Cardiologiei, Medicinii de urgență și Nutriției;
- 6-12 luni Ortopedie-traumatologie;
- 6-12 luni Medicină de reabilitare și fizică;
- 12-24 luni practică clinică și teoretică într-un centru recunoscut de Medicină sportivă.

Instituția care oferă instruire în domeniul medicinei sportive trebuie să fie acreditată la nivel național sau internațional de către o instituție de Medicină Sportivă Clinică sau Academică, preferabil afiliată unei Universități sau Comitetului Național Olimpic.

Astfel, la nivel european, cerințele față de instruirea specialiștilor în Medicina sportivă sunt foarte exigente, fapt, ce sporește nivelul calității asistenței medicale

acordate sportivilor, prestigiul specialității și imaginea sistemului medical și a țării în întregime.

Pregătirea specialiștilor la nivel național

În Republica Moldova formarea medicilor în Medicina sportivă (Cod 1701.02.N), în conformitate cu Nomenclatorul Specializărilor pentru pregătirea cadrelor în învățământ universitar și postuniversitar la profilurile medical și farmaceutic din 27.12.2000, are loc prin studii postuniversitare de secundariat clinic din specializarea 1701.02 Medicină generală, fapt, ce creează o incomoditate vădită în pregătirea specialiștilor în domeniu. În timp ce formarea specialiștilor, în conformitate cu cerințele Nomenclatorului necesită a fi respectată, aceasta împiedică formarea specialistului în Medicina sportivă din alte specializări, cum ar fi Medicina de urgență, Cardiologia, Medicina de diagnostic funcțional, Dietetică, Fizioterapie (Reabilitare și medicină fizică), Kinetoterapie, Ortopedie-traumatologie, Medicină de familie etc. Viceversa, imposibilitatea de a face subspecializare în Medicina sportivă constrânge și dreptul specialiștilor menționați anterior de a schimba specializarea sau de a face o a doua specializare.

Prin urmare, în contextul revederii Nomenclatorului specializărilor, va fi luată în considerație și sporirea accesului la subspecializarea Medicina sportivă.

Așadar, de câți medici medicină sportivă are nevoie Republica Moldova? Inițial s-a menționat, că în Republica Moldova sunt oficial înregistrați peste 129660 sportivi. Cu toate acestea, ordinul Ministerului Sănătății nr. 100 din 10.03.2008 Cu privire la Normativele de personal medical nu prevede calcule privitor la medicii medicină sportivă și nivelul de asigurare populației cu ei.

O altă întrebare este – sunt oare specialiști în medicina sportivă toți medicii care activează în Centrul Național de Medicină Sportivă „Atletmed”, în Centrul Republican de Medicină Sportivă a Ministerului Tineretului și Sportului, medicii din liceele cu profil sportiv, cabinetele medico-sportive ale cluburilor și federațiilor? Evident că nu sunt. În unele cazuri nici nu ar trebui să fie. Bunăoară, în Centrul Național de Medicină Sportivă „Atletmed” trebuie să activeze și specialiști de diferite specializări pentru a asigura un circuit medico-sportiv adecvat – ortopezi-traumatologi, oftalmologi, medici de laborator, interniști, cardiologi, neurologi, medici diagnostic funcțional etc. Pe de altă parte, liceele cu profil sportiv, cluburile sportive și de fitness, federațiile sunt obligate să angajeze medici medicină sportivă, scopul final fiind dezvoltarea armonioasă și sănătoasă a sportivului, pe prim plan fiind sănătatea lui.

Concluzii și recomandări:

1. Medicina sportivă este o specialitate recunoscută în majoritatea țărilor și pregătirea specialiștilor în domeniu este reglementată la nivel internațional cu respectarea celor mai înalte exigențe.

2. Formarea specialiștilor în medicină sportivă este acceptată la nivel european atât prin specializarea postuniversitară prin rezidențiat cu durata de 4 ani, cât și subspecializare a specialiștilor din alte domenii cu durata de cel puțin 2 ani.
3. În Republica Moldova formarea specialiștilor în medicina sportivă se efectuează prin studii postuniversitare de secundariat clinic (subsPECIALIZARE din Medicina internă) cu durata de studii de 2 ani.
4. Nomenclatorul Specializărilor pentru pregătirea cadrelor în învățământ universitar și postuniversitar la profilurile medical și farmaceutic creează dificultăți și impedimente în formarea specialiștilor în medicina sportivă și necesită a fi revăzut și optimizat.
5. Normativele de personal medical aprobate nu prevăd careva calcule privitor la asigurarea populației cu medici medicină sportivă, fapt, ce aduce la neconștientizarea necesității în acești specialiști de către autoritățile din medicină, educație și sport.
6. Este necesar de elaborat un program complex de dezvoltare a serviciului de medicină sportivă, cu implementarea curriculei europene în formarea specialiștilor, cu asigurarea populației cu medici medicină sportivă, crearea condițiilor adecvate de activitate a serviciului și alinierea la exigențele internaționale în domeniu.

Referințe:

1. Ordinul MS din RSSM nr. 908 §1 din 20.10.1947 de fondare a serviciului de medicină sportivă din RM
2. Legii Ocrotirii Sănătății nr. 411-XIII din 28.03.1995
3. Ordinul MS din RSSM nr. 908 §1 din 20.10.1947 de fondare a serviciului de medicină sportivă din RM
4. Ordinul MS din 01.10.1999 „Despre organizarea instituției și crearea CNMS „Atletmed”
5. Politica națională de sănătate a Republicii Moldova pentru anii 2007-2021
6. Legea Culturii Fizice și Sportului nr. 330 din 25.03.1999
7. <http://sportmedi.ru/3/>
8. <http://admin.uems.net/uploadedfiles/890.pdf>
9. <http://www.pansportmedical.ro/>
10. <http://www.medicinasportiva.ro/>